

בעניני פורים - שיעור 900**I. הערות**

- (א) **בענין סעודת פורים** דעת היעב"ץ (צסידורו) שיכוין אף בסעודה שעושה בשחרית לקיים בה מצות סעודת פורים אך לא ישתכר בה אלא ישתה יותר מלמודו וכן כתב בלקט יושר שמנהג התרומת הדשן היה לאכול ב' סעודות אחד בשחרית ואח"כ השני אחר מנחה ובזה יכול לאכול קודם משלוח מנות ועיין במועדים וזמנים (3 - קפ"ו) וכ"כ הט"ז (תרל"ג - 3) והמ"ב (תרל"ה - ט"ו)
- (ב) **בליל י"ד** ישמח וירבה קצת בסעודה וילבש בגדי שבת ג"כ מבערב וימצא בביתו גרות דולקות ושלחן ערוך ומטה מוצעת (באר היטב תרל"ה - ה)
- (ג) **מצות משלוח מנות** ביום ולא בלילה (רמ"א תרל"ה - ד) ויש אומרים דכיון שהמנהג להמשיך הסעודה בתוך הלילה יוכל לשלוח כל זמן שהוא מיסב בסעודה (נטעי גבריאל דף ע"ג)
- (ד) **יש מחלוקת** אם נשים מחויבות במשלוח מנות ועיין במ"ב (תרל"ה - כ"ה) דיש להחמיר וגם במתנות לאביונים מחמירים
- (ה) **כן בנים ובנות הגדולים** אפילו הם סמוכים על שלחן אביהם חייבים בעצמם במשלוח מנות ובמתנות לאביונים ויש חולקין ומ"מ טוב להחמיר וה"ה בקטנים שהגיעו לחינוך (פמ"ג ח"א תרל"ה - י"ד) ויש אומרים דהחויב רק משפחה למשפחה והנשים והבנים פטורים
- (ו) **לכתחילה יהדר** לתת המתנות לעני שאין לו כלום לסעודת פורים (ערוך השלחן תרל"ז - ג)
- (ז) **אין מדקדקין במעות פורים** אלא כל הפושט יד ליטול נותנים לו (תרל"ז - ג) משום דמצות מתנות לאביונים לאו משום צדקה אלא משום שמחת פורים (שו"ת חתן סופר ע"ג)
- (ח) **הזוהר והאר"י ז"ל** כתבו דיום כפורים היינו יום כמו פורים ועיין במועדים וזמנים (3 - קס"ב) דלכאורה הם שני הפכיים ממש ותירץ דהצד השווה שבהם דכמו כפורים אדם מרגיש בשכלו שהטבע היא הבורא עולם כן ביום הכפורים הוא מרגיש הבורא עולם

II. עד דלא ידע אמר רבא חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז) וכן פסק הטור והשו"ע (תרל"ה - 3) ועיין בר"ן ובעל המאור שהביאו דעת רבינו אפרים דאין כן ההלכה וראיה ממעשה רב שהביא שם הגמרא דקם רבה ושחט את רב זירא ועקר את הדין של עד דלא ידע שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכת דמים מ"מ ישתה יותר מדרכו וישן וכ"ש ע"ש עיין בכ"ח ורמ"א (ס) והפרי חדש הקשה עליהם דאם נתבטל הדין למה חשש רב זירא לסעוד ברבה בשנה הבאה וכ"כ החתם סופר (קט"ו) דשומר מצוה לא ידע דבר רע וע"י מצוה לבסומי לא יארע מכשול אלא רבה שנוולד במזל מאדים ושכיחי היזיקא לא תועיל הגנת המצוה אמנם הבה"ל (תרל"ה) כתב דכל זה למצוה ולא לעיכובה והיודע בעצמו שיזלזל אז במצוה מן המצות בנט"י ובברכות ובבהמ"ז וינהוג בקלות ראש מוטב שלא תשכור וכל מעשיו יהיה לש"ש ולמעשה יש לומר דאולי נדחה המימרא דעד דלא ידע כרבינו אפרים וסעייתו ואת"ל דלא נדחה כהרי"ף וסעייתו מ"מ הוא רק מצוה מן המוכח ואין מבטלין שאר מצות היום בשבילו וחכם עיניו בראשו ויזהר שלא ישפוך דמו ודם נקיים (עיין מועדים בהלכה) ועיין בערוך השלחן שעד דלא ידע נדחה מהלכה

III. בענין קריאת המגילה

(א) **השומע קריאת מגילה אבל מחשבתו פונה לדברים אחרים** עיין בתשובות הרשב"א (סימן תס"ז) דאפילו אם חיסר תיבה אחת לא יצא והביאו המג"א (תר"ן - סקט"ו) ומשנה ברורה (סקמ"ח) ובחיי אדם (כלל קנ"ה - כ"ה) ועיין בשו"ת ארץ צבי (מ"ה) מי שאינו משים לבו אל הדברים ופונה לבו לדברים אחרים לאו שמיעה היא כיון שאינו שומע כהוגן בלי שימת הלב וזה בגדר שמעה מתנמנם לא יצא (תר"ן - י"ג) וכ"כ הלבושי שרד (סקט"ו) דכיון שמטה אזנו להקורא ואינו חושב מחשבות אחרות מסתמא שמע הכל וא"צ לכויין בכל תיבה בכירור ועיין בארץ צבי דאפילו שט במחשבתו בענינים אחרים כל שמכיט כסדר מלה במלה בהדברים שהש"ץ אומר חשוב שומע דאל"כ איך אפשר במקרה שהוא מביט באותו מקום ובאותו מלה והנימוקי או"ח (תר"ן - י"ד) נתן עצה טובה שיקרא ממגילה כשירה ואע"ג לדברים אחרים יצא כיון שאומר בפיו יצא אמנם הגרי"ז מבריסק הקפיד שלא לקרוא שפונה מחשבתו ממגילה עם הקורא דמה שקורא בעצמו יש לחשוש שיוצא כיחיד ולא בציבור וכ"ש כשחל פורים בשבת דשלא בזמנה צריך דוקא עשרה שמבטל לגמרי מצות

מגילה שאז דוקא נקרא בציבור וחולק עליו החזו"א (צ"ס קנ"ה) דהעיקר שקורא במקום שיש בו עשרה ואין צריך לשמוע מהקורא שמוציא עשרה (תשובות והנהגות 3 - ש"ט)

(ב) קריאת המגילה בתפילין דרש"י או דר"ת - יש שנהגו ללבוש ב' זוגות קטנות רש"י ור"ת יחד (מנהג הגאון מצאנז הובא בפ"ת תרל"ג - 18) אמנם בהוספות לשו"ע הרב כתב ללבוש תפילין דרש"י וי"א תפילין דר"ת דוקא ע"ש ועביד כמר עביד

(ג) לנגוע במגילה בלי מטפחת (ביד ערום) עיין בתוספות (שנת י"ד - ד"ה סאו"ז) דלאו דוקא ספר תורה דה"ה כל כתבי הקודש אסור ליגע ביד ערום וכ"כ המאירי (מגילה ו' ד"ה מגילת אסתר) שהיא בכלל ספרי הקודש ומטמאה את הידים שיהיו טמאות לתרומה משום קנס ותקנו דבר זה מפני מעלת הספר שלא יתעסקו בו ידים וכ"כ המג"א (קמ"ז - ה) דצריך ליזהר שלא ליגע המגילה שכתובה כדינה בידי ערום כמו ספר תורה והגר"א הקפיד דמגילה צריך עמוד בסופה כספר תורה שלא יגע בו (תשובות והנהגות 3 - ש"ז) ועיין בהגהות חתם סופר (תרל"ה) דמעשה רב ברבי נתן אדלר שנוהר שלא לנגוע במגילת אסתר ועיין בשע"ת (תרל"ה - ד) איברא - עיין בשו"ת הרדב"ז (3 - תש"ז) דאין המגילה מטמאה את הידים שנתנה לקרות ולא לכתוב (מגילה ז') ורק משום עת לעשות התירו לכתוב ועוד זה לפי מאן דמפרש דערום קאי אדם אבל למאן דמפרש דקאי לס"ת שאר כתבי הקודש מותר וכ"כ הגרי"ס דבריסק דמגילה לא קשור לכתבי קודש ועיין בבה"ל (קמ"ז - ה ד"ה וטו) דטעם דהעולם אינם נזהרים משום דהמרדכי מיקל אפילו בס"ת לאחוז בידו ערום כשנטל ידיו קודם ולא הסיח דעתו ועיין בחיי אדם (מ - כ) במי שנגע באמצע סעודתו במגילה ובבה"ל (קס"ה ד"ה לחזור) ולמעשה - כתב הרמ"א דנהגו להקל וטוב להחמיר אם לא נטל ידיו וכ"כ המ"ב (סק"ד) אמנם בבה"ל כתב שיש לסמוך על המקילין וסוף דבר ראוי ליזהר שעונש חמור הוא שנקבר ערום ערום ס"ד אלא ערום מאותה מצוה (מגילה ז')

(ד) הקורא דוקא לנשים פסק הגרי"ח בן איש חי (פרשת תלוי אית ה) אם הקורא יצא י"ח לא יברך כשחוזר לקרות לנשים וגם הן לא תברכו דלא תשמעו כל התיבות אמנם עיין במגילה (י"ט) דמברכין לנשים וכ"ש ברכות שעשה נסים ושהחיינו שיש אומרים שנתקנו על יום הפורים עצמו (מאירי שנת כ"ג) אמנם הרבה פוסקים סוברים שאין לברך ברכת המגילה ליחיד לא לפניה ולא לאחריה מ"מ המנהג לברך גם ליחיד והרמ"א (תרפ"ט - 3) כתב שהנשים מברכות לשמוע מגילה כ"כ המ"ב (סק"ה) אמנם דעת הגר"א (שס) ועוד פוסקים דמברכין על מקרא מגילה ולפי שאין השמיעה מעכבת שכל שקרא ולא השמיע לאזניו יצא וא"כ לכאורה גם לנשים א"א לתקן הנוסח על השמיעה ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד והקורא לפני עשר נשים י"א שמותר לברך הרב את ריבנו דהרבה פוסקים סוברים דאפילו ביחיד יכול לאומרה (שו"ת יחזה דעת ה - פ"ח) דהוא ברכה על המגילה ולא על הנס וגם יש פרסומי ניסא לפני עשר נשים (נטעי גבריאל דף פ"ט) ועיין בשו"ת יחזה דעת (ה"ל) בשם הרמב"ם דתשובה שכל העונה אמן אחר ברכה שמסופק חיובה עתיד ליתן את הדין ולכן המקדש בבית הכנסת כליל שבת או מברך על תפילין של ראש לא יענה אמן אמנם הבה"ל (ס"ס רט"ו) כתב שספק אמן להקל

(ה) חינוך לקטנים במצות פורים עיין בשיעור 461 (IX)

IV. מצות משלוח מנות

- (א) אם צריך משלוח מנות דוקא על ידי שליח עיין בשיעור 648 (XI)
- (ב) אם יוצאין במשלוח מנות ששולחים דרך חנות עיין בשיעור 264 (II)
- (ג) משלוח מנות בליל פורים עיין בשיעור 461 (II)
- (ד) למשלוח מנות ע"י קטנים עיין בשיעור 264 (VII)

V. דרך השקפה

- (א) כל ספרי הנביאים עתידין ליבטל חוץ ממגילת אסתר עיין בשיעור 555 (VI-ב)
- (ב) עשרת הדברות לשמחת פורים עיין בשיעור 461 (XI)
- (ג) שם פורים נקבע ע"ש הפור וצריך להבין הטעם עיין בשיעור 380 (VI-א)
- (ד) יום פורים שקול כיום מתן תורה עיין בשיעור 376 (VI-ב)